

Introduktion til virksomhedens bogføring og regnskab

Kapitel 5
Fra varetransaktionernes
registreringsmetoder til det dobbelte
bogholderi i en handelsvirksomhed

Hvor er vi?

Kap. 1 og 2:

Varetransaktioner beskrevet som handlingskæder og registreringer

Kap. 3 og 4:

Resultat- og likviditetsbeskrivelser for handels- og fremstillingsvirksomheder

Kap. 5, 6 og 7:

Det dobbelte bogholderi (debet og kredit)

Kap. 8:

Virksomhedens lønsomhedsmønster (resultatopgørelse)

Kap. 9:

Virksomhedens lønsomhedsmønster (balance)

Kap. 10 og 11:

Gennemgang af fuldstændig bogførings- og afslutningsproces

Kap. 12:

Perspektivering af bogholderi og regnskab

Beholdningsbegrebet

- Hvad er en beholdning?
  - Beholdninger af uafsluttede transaktioner er transaktioner, hvis økonomiske konsekvenser ikke alle er endeligt realiserede som betalinger til eller fra virksomheden
- Derfor navnet 'beholdningsforskydningsmodellen':

Periodens resultat med fakturering og levering (salgsbasis) som indregningsmetode					
+ Indtægter ved salg for handlingskæderne			nr. 4-10		+ 310
- Vareforbrug for handlingskæderne			nr. 4-10		- 220
= Resultat af periodens handlingskæder			nr. 4-10		+ 90
Beholdningsforskydninger fra primo til ultimo perioden					
	Beholdninger primo		Beholdninger ultimo		
	Handlingskæderne	Beløb	Handlingskæderne	Beløb	
Varedebitorer	nr. 1, 2 og 3	- 160	nr. 9 og 10	- 100	+ 60
Varelager	nr. 4 og 5	- 50	nr. 11	- 30	+ 20
Varekreditorer	nr. 2 og 5	+ 70	nr. 10	+ 50	- 20
I alt		- 140		- 80	+ 60
Periodens likviditetsvirkning af varetransaktioner					+ 150

Figur 5.1. En periodes likviditetsbeskrivelse for varetransaktioner for en handelsvirksomhed opgjort i henhold til beholdningsforskydningsmodellen. Figuren er en gengivelse af figur 3.6.

Begrebet aktiver

- Aktiver er likvide beholdninger samt andre beholdninger, hvis tilstedeværelse binder likviditet

Typiske aktivposter:

- Anlægsaktiver
- Varedebitorer
- Varelagre
- Forudbetalte omkostninger
- Likvide beholdninger

Begrebet passiver

- Passiver er virksomhedens finansieringskilder, det vil sige beholdninger, hvis tilstedeværelser forøger virksomhedens økonomiske ressourcer
- Passiver kan deles op i egenkapital (egenfinansiering) og fremmedkapital (fremmedfinansiering)

Typiske passivposter:

- Egenkapital
- Varekreditorer
- Omkostningskreditorer
- Anlægskreditorer
- Kassekredit

Et andet ord for passiver er forpligtelser.

Balancen

Aktiver	Egenkapital (egenfinansiering)
	Forpligtelser (fremmedfinansiering)

Opstillinger til beskrivelse af aktiver og passiver

A	Beholdningsregister 1: Likvide beholdninger	kr. 140.000
	Beholdningsregister 2: Varer på lager	kr. 160.000
	Beholdninger i alt ifølge registre	kr. 300.000
B	Varesalg	kr. + 160.000
	– Vareforbrug	kr. – 110.000
	= Resultat (bruttoavance)	kr. + 50.000
C	Beholdningsregister 1: Likvide beholdninger	kr. 140.000
	Beholdningsregister 2: Varelager	kr. 50.000
	Beholdningsregister 3: Varedebitorer	kr. 160.000
	Beholdninger i alt ifølge registre	kr. 350.000
D	Beholdningsregister 4: Indskudte midler	kr. 300.000
	Beholdningsregister 5: Indtjente midler	kr. 50.000
	Økonomiske ressourcer i alt ifølge registre	kr. 350.000

Begrebet balance

- Navnet 'balance' kommer sig af, at summen af aktiver og summen af passiver altid er ens.

A

Beholdningsregister 1: Likvide beholdninger	kr. 210.000
Beholdningsregister 2: Varelager	kr. 50.000
Beholdningsregister 3: Varedebitorer	kr. 160.000
Aktiver i alt ifølge registre	kr. 420.000

B

Beholdningsregister 4: Indskudte midler	kr. 300.000
Beholdningsregister 5: Indtjente midler	kr. 50.000
Beholdningsregister 6: Varekreditorer	kr. 70.000
Passiver i alt ifølge registre	kr. 420.000

Resultatregistre og beholdningsregistre opdateret gennem systematiske registreringer

Handlingskæde nr.												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Afgivelse af indkøbsordre	-20	-40	-50	-20	-30	-40	-20	-40	-20	-50	-30	-20
Varemodtagelse	-20	-40	-50	-20	-30	-40	-20	-40	-20	-50	-30	
Udbetaling til leverandør	-20	-40	-50	-20	-30	-40	-20	-40	-20		-30	
Lagring	-20	-40	-50	-20	-30	-40	-20	-40	-20	-50	-30	
Fakturering og levering til kunde	+25	+60	+75	+25	+40	+60	+25	+60	+25	+75		
Indbetaling fra kunde	+25	+60	+75	+25	+40	+60	+25	+60				

Figur 5.3. En periodes handlingskæder for en handelsvirksomhed. Alle tal med cirkel omkring er enkelthandlinger udført i perioden forud for beskrivelsesperioden. Alle tal uden cirkel omkring står for enkelthandlinger udført i beskrivelsesperioden. Alle tomme felter står for enkelthandlinger, som endnu ikke er udført ved beskrivelsesperiodens slutning. Figuren er en gengivelse af figur 3.3.

Handlingskæde	Beholdningsregistre								Resultatregistre	
	Varedebitorer		Varelager		Varekreditorer		Likvide beholdninger		Varesalg	Vareforbrug
	Øges	Mindskes	Øges	Mindskes	Øges	Mindskes	Øges	Mindskes	Pluspost	Minuspost
Nr.										
1		-25					+25			
2						-40		-40		
2		-60					+60			
3		-75					+75			
4	+25								+25	
4				-20						-20
4		-25					+25			
5						-30		-30		
5	+40								+40	
5				-30						-30
5		-40					+40			
6			+40		+40					
6						-40		-40		
6	+60								+60	
6				-40						-40
6		-60					+60			
7			+20		+20					
7						-20		-20		
7	+25								+25	
7				-20						-20
7		-25					+25			
8			+40		+40					
8						-40		-40		
8	+60								+60	
8				-40						-40
8		-60					+60			
9			+20		+20					
9						-20		-20		
9	+25								+25	
9				-20						-20
10			+50		+50					
10	+75								+75	
10				-50						-50
11			+30		+30					
11						-30		-30		
I alt	+310	-370	+200	-220	+200	-220	+370	-220	+310	-220
Forskel		-60		-20		-20		+150		+90

Figur 5.4. Opdatering af resultatregistre og beholdningsregistre for en periodes handlingskæder i henhold til figur 5.3.

Fra primo balance til resultatopgørelse og ultimo balance

Balance primo		Periodens registrerede bevægelser jf. figur 5.4			Balance ultimo
		Øges med	Mindskes med	Nettoændring	
Aktiver:					
Varedebitorer	160	+310	-370	- 60	100
Varelager	50	+200	-220	- 20	30
Likvide beholdninger	210	+370	-220	+150	360
Aktiver i alt	420	+880	-810	+ 70	490
Passiver:					
Egenkapital:					
Indskudte midler	300	–	–	–	300
Indtjente midler	50	+310	-220	+ 90	140
Varekreditorer	70	+200	-220	- 20	50
Passiver i alt	420	+510	-440	+70	490

Figur 5.5. Primo balance, periodens registrerede bevægelser samt ultimo balance for en handelsvirksomhed.

Som det ses af markeringerne, balancerer balancen

Det dobbelte bogholderi

1. Alle økonomiske transaktionsdata påvirker tallene i to registre
2. Alle økonomiske transaktionsdata påvirker virksomhedens beholdninger enten direkte eller indirekte via resultatopgørelsen (indgår i indtjente midler)
3. Virksomhedens beholdninger er defineret som henholdsvis aktiver og passiver, hvis summer altid er ens

Det dobbelte bogholderi

1. Register → Konto
2. Samleregister for aktiver og passiver → Balancekonto
3. Transaktionsdata sorteres ud på konti. Alle konti kan opfattes som underkonti til den samlede balancekonto
4. Valg af konti (kontoplan) afgør, hvor detaljeret registreringerne foretages
5. Resultatet opgøres på en resultatkonto i henhold til matching-princippet og indregningsmetoden. Resultatkontoen er en underkonto til egenkapitalen
6. Debet står altid til venstre og kredit altid til højre

Konto for aktiver (Debet-konti)		Konto for passiver (Kredit-konti)	
Øges	Mindskes	Mindskes	Øges
Debet	Kredit	Debet	Kredit

Det dobbelte bogholderi

Det dobbelte bogholderis systematik:

Der debiteres altid på en konto, og der krediteres altid på en konto.

© Forlaget Samfundslitteratur

	Virksomhedens balancekonto som samleregister for beholdninger									
	Konto for aktiver (Debet-Konti)						Konto for passiver (Kredit-Konti)			
	Konto for varedebitorer		Konto for varelager		Konto for likvide beholdninger		Konto for egenkapital		Konto for varekreditorer	
	Øges	Mind-skes	Øges	Mind-skes	Øges	Mind-skes	Mind-skes	Øges	Mind-skes	Øges
	Debet	Kredit	Debet	Kredit	Debet	Kredit	Debet	Kredit	Debet	Kredit
Beholdninger primo	160		50		210			350		70
							Resultatkonto			
Varekøb på kredit			200							200
Udbetaling til varekreditorer						220			220	
Varesalg på kredit	310							310		
Vareforbrug				220			220			
Indbetaling fra varedebitorer		370			370					
Periodens bevægelser i alt	310	370	200	220	370	220	220	310	220	200
Periodens beholdningsforskydninger		60		20	150			90	20	
Beholdninger ultimo	100		30		360			440		50
I alt aktiver hhv. passiver	490						490			

Figur 5.6. Primo balance, periodens registrerede bevægelser som typeposterings samt ultimo balance for en handelsvirksomhed i henhold til det dobbelte bogholderi.

Regnskabsaflæggelse og likviditets- beskrivelse i henhold til det dobbelte bogholderi.

Periodens resultatopgørelse		
+ Indtægter ved varesalg		+ 310
- Vareforbrug		- 220
= Periodens resultat af varetransaktioner		+ 90
Periodens balancer	Primo	Ultimo
Aktiver:		
Varedebitorer	160	100
Varelager	50	30
Likvide beholdninger	210	360
Aktiver i alt	420	490
Passiver:		
Egenkapitel:		
Indskudte midler	300	300
Indtjente midler	50	140
Varekreditorer	70	50
Passiver i alt	420	490

Figur 5.7. En periodes regnskab for en handelsvirksomhed baseret på periodens varetransaktioner.

Beholdningsforskydningsmodellen

Periodens likviditetsbeskrivelse udledt af regnskabet for perioden iht. beholdningsforskydningsmodellen			
+ Indtægter ved varesalg			+ 310
- Vareforbrug			- 220
= Periodens resultat af varetransaktioner			+ 90
Periodens beholdningsforskydninger for uafsluttede varetransaktioner			
Beholdninger	Primo	Ultimo	Ændring
Varedebitorer	- 160	- 100	+ 60
Varelager	- 50	- 30	+ 20
Varekreditorer	+ 70	+ 50	- 20
Beholdninger netto	- 140	- 80	+ 60
Periodens likviditetsvirkning af varetransaktioner			+ 150
+ Likvide beholdninger primo perioden			+ 210
= Likvide beholdninger ultimo perioden			+ 360

Figur 5.8. Likviditetsbeskrivelse for en periodes varetransaktioner for en handelsvirksomhed i henhold til beholdningsforskydningsmodellen og baseret på perioderegnskabet.

Regnskabsaflæggelse og likviditets- beskrivelse i henhold til det dobbelte bogholderi.

Periodens resultatopgørelse		
+ Indtægter ved varesalg		+ 310
- Vareforbrug		- 220
= Periodens resultat af varetransaktioner		+ 90
Periodens balancer	Primo	Ultimo
Aktiver:		
Varedebitorer	160	100
Varelager	50	30
Likvide beholdninger	210	360
Aktiver i alt	420	490
Passiver:		
Egenkapitel:		
Indskudte midler	300	300
Indtjente midler	50	140
Varekreditorer	70	50
Passiver i alt	420	490

Figur 5.7. En periodes regnskab for en handelsvirksomhed baseret på periodens varetransaktioner.

Pengestrømsanalysen

Virksomhedens balancer primo og ultimo perioden beskrevet som en pengestrømsanalyse for perioden			
Balancer:	Primo	Ultimo	Pengestrøms- analysen
Penge og pengebindinger:			
Varedebitorer	160	100	- 60
Varelager	50	30	- 20
Likvide beholdninger	210	360	+ 150
Penge og pengebindinger i alt	420	490	+ 70
Finansieringskilder:			
Selvfinansiering:			
Med indskudte midler	300	300	-
Med indtjente midler	50	140	+ 90
Varekreditorer	70	50	- 20
Finansieringskilder	420	490	+ 70

Figur 5.9. Virksomhedens likviditet og finansiering belyst ved en pengestrømsanalyse baseret på perioderegnskabet.

Opsummering på det dobbelte bogholderi

Resultatkonto				Posteringsseksempler knyttet til varetransaktionerne	Balancekonto			
Omkostning (Debet)		Indtægt (Kredit)			Aktiv (Debet)		Passiv (Kredit)	
Debet	Kredit	Debet	Kredit		Debet	Kredit	Debet	Kredit
				Kontant varekøb	A ← → A			
				Varekøb på kredit	B ← → → B			
				Betaling til varekreditor		C ← → C		
			D ←	Kontant varesalg	→ D			
			E ←	Varesalg på kredit	→ E			
				Indbetaling fra varedebitor	F ← → F			
G ←				Vareforbrug	→ G			
				Kreditnota fra leverandør for tilbageleverede varer		H ← → H		
		I ←		Kreditnota til kunde for tilbageleverede varer	→ I			
	K ←			Tilbageført vareforbrug for tilbagetagne varer lagt tilbage på lager	→ K			
				Posteringsseksempler knyttet til egenkapitalen				
				Kontant indskud af egenkapital	L ← → → L			
M ←				Balancering af resultatkonto og balancekonto med overskud overført som indtjente midler til egenkapitalkonto			→ M	

Figur 5.10. Samlet oversigt over de til varetransaktionerne knyttede principielle posteringer i det dobbelte bogholderi. Nederst er vist posteringer ved indskud af kapital samt ved den afsluttende balancering af resultatkonto og balancekonto.

Figur 5.10. Samlet oversigt over de til varetransaktionerne knyttede principielle posterings i det dobbelte bogholderi. Nederst er vist posterings ved indskud af kapital samt ved den afsluttende balancering af resultatkonto og balancekonto.

A og F:

Et aktiv debiteres, et andet krediteres.

B:

Et aktiv debiteres, og et passiv krediteres.

C og H:

Et aktiv krediteres, og et passiv debiteres.

D, E og K:

Resultatkontoen krediteres, og et aktiv debiteres.

G og I:

Resultatkontoen debiteres, og et aktiv krediteres.